

Laaja hyvinvointikertomus 2021 - 2025

Rautalammin kunta

1

SISÄLTÖ

▪ Käytetyt lyhenteet	3
▪ Lähtökohdat	4
▪ Vähimmäistietosisällön indikaattorit	6
▪ Yhteenvetoa	16
▪ Hyvinvointi ikäryhmittäin	17
▪ Trendit	25
▪ Hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteet	26
▪ Yhdyspintatyö	41
▪ Tavoitetaulukot	43
▪ Itsearviointi	53
▪ Kuntastrategia & HYTE-rakenteet	60
▪ Huomioitavia näkökohtia	71
▪ Kertomuksen käsittely	72
▪ Kertomuksen laadintaan osallistuneet	73

2

TEKSTISSÄ KÄYTETYT LYHENTEET

- ENT: etsivä nuorisotyöntekijä
- EPT: ehkäisevä päihdetyö
- HVA: hyvinvointialue
- HYTE: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- IPC: Interpersonal Counselling
- RauNo: Rautalammin nuorisovaltuusto
- RSMP: Reiss School Motivation Profile
- SG: SavoGrow-elinkeinoyhtiö ja yhteistyöalue (Suonenjoki, Tervo, Vesanto, Keitele, Pielavesi, Rautalampi)
- SHVK: sähköinen hyvinvointikertomus

3

TALOUDEN INDIKAATTORIT

- Vuosikate on merkittävästi alle maan keskitason.
- Lainakanta on merkittävästi yli maan keskitason.
- Verotulot asukasta kohti ovat merkittävästi alle maan keskitason.

ELINVOIMAN INDIKAATTORIT, VÄESTÖ

- Väestömäärä on vähenevä.
- Huoltosuhde on heikkenevä ja merkittävästi maan keskiarvoa heikompi.
- Lapsiperheitä on alle maan keskitason; yhden huoltajan lapsiperheitä on yli maan keskitason.
- Koulutustaso on alle maan keskiarvon.
- Nettomuutto on negatiivinen lukuun ottamatta vuotta 2024.

4

LÄHTÖKOHDAT

ELINVOIMAN INDIKAATTORIT, TALOUS

- Pienituloisia on maan keskiarvoa enemmän.
- Pienituloisissa perheissä olevia lapsia on maan keskiarvoa enemmän.
- Pitkäaikaista toimeentulotukea saavia nuoria aikuisia ja lapsiperheitä on maan keskiarvoa enemmän.
- Ahtaasti asuvia lapsiperheitä on maan keskiarvoa enemmän.
- Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat selvästi alle maan keskiarvon.
- Työllisten osuus väestöstä on selvästi alle maan keskiarvon.

JOHTOPÄÄTÖS

- Useat talouden ja elinvoiman mittarit ovat Rautalammilla arvoiltaan laskevia ja ne ilmaisevat huono-osaisuutta.
- Kunnan kapea taloudellinen liikkumavara myös rajaa kunnan mahdollisuuksia sijoittaa hyvinvointia edistävään työhön.
- Resurssien käytön on oltava pohdittua paikallisen todellisen tarpeen ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

5

VÄHIMMÄISTIETOSISÄLTÖ

INDIKAATTORIT

- Seuraaville sivuille on koottu vähimmäistietosisällön indikaattorit.
- Rautalammin tulosta verrataan maakunnan ja koko maan tulokseen.
- Indikaattoripohjaista seuranta heikentää sen heikko luotettavuus: rajattuihin ikäluokkiin ja kohderyhmiin kohdistuvat mittaukset ja kyselyt koskevat niin pientä joukkoa, että tilastollisen virheen todennäköisyys kasvaa huomattavan suureksi.

6

HYVINVOINTI-INDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

- näiden muuttujien osalta pärjäämme valtakunnallista keskiarvoa heikommin tai paremmin

PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUS

- etäisyys alakouluun max 2 km
- päivittäistavarakaupan etäisyys max 500 m
- joukkoliikennepysäkki max 1 km
- kirjaston ja museon etäisyys kotoa
- teatterin etäisyys kotoa
- kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä
- kirjaston käyttö suhteutettuna väestöpohjaan
- kansalaisopiston kulttuurialan koulutuksen määrä
- nuorisopalvelujen saatavuus
- lähivirkistysalueen saavutettavuus
- liikuntapaikkojen lukumäärä / 1000 as.
- liikuntareittien pituus / as.

7

VAHVAT HYVINVOINTI-INDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

- näiden muuttujien osalta pärjäämme valtakunnallista keskiarvoa heikommin tai paremmin

HYVINVOINTITYÖN STRUKTUURIT

- kunnassa toimii erikseen nimetty vastaava hyte-työssä
- hyvinvointikertomus on hyväksytty valtuustossa
- väestöryhmien terveyseroista raportoidaan valtuustolle
- kunnassa käytetään ennakoarviointia päätöksenteon tukena
- kunnassa on tehty toimenpiteitä ikääntyneiden ravitsemuksen edistämiseksi
- vuokra-asumisen alueellisen eriytymisen ehkäisy
- itsearviointit tehtyinä: HYTE, EPT, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, elinvoiman edistäminen kotouttamisen edistäminen

8

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

- näiden muuttujien osalta pärjäämme valtakunnallista keskiarvoa heikommin tai **paremmin**
(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

LAPSET JA NUORET

- ylipaino alle kouluikäisillä 25,9 / 19,8 / 19,4
- ylipaino alakouluikäisillä 27,8 / 23,3 / 22,3
- ylipaino yläkouluikäisillä 29,6 / 25 / 23,5
- koululounaan syömättä jättäminen (yläkoulu) 19,1 / 40,6 / 38
- koululounaan syömättä jättäminen (lukio) 14 / 33,8 / 31,4
- heikko fyysinen toimintakyky (alakoulu) 50 / 36,1 / 35,8
- heikko fyysinen toimintakyky (yläkoulu) 48,1 / 42,4 / 40,4
- yläkoululaisten päihteiden käyttö 10,6 / 6,5 / 7,7
- lukiolaisten päihteiden käyttö 15,4 / 6,4 / 7,2

9

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

LAPSET JA NUORET

- kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (alakoulu) 28 / 12,4 / 11,3
- kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (yläkoulu): 21,3 / 24,7 / 26,6
- kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (lukio) 24 / 25,1 / 25,2
- kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisten kahden viikon aikana (yläkoulu) 20,5 / 21,5 / 22,5
- kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisten kahden viikon aikana (lukio) 20 / 25,2 / 25,3
- kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (yläkoulu) 27,7 / 20,7 / 21,4
- kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (lukio) 14 / 21,5 / 21,1
- koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret aikuiset (17-24-v.): 9,7 / 7,6 / 8,3

10

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

LAPSET JA NUORET

- kokemus koulun fyysisten työolojen haitoista (yläkoulu) 21,3 / 24,9 / 25,6
- kokemus koulun fyysisten työolojen haitoista (lukio) 10 / 9,5 / 13,1

11

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

LAPSET JA NUORET

- tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (alakoulu) 87,2 / 84 / 85,1
- tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (yläkoulu) 59,1 / 65,7 / 65,7
- tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (lukio) 62 / 66,5 / 66,9
- erittäin heikko osallisuuden kokemus (yläkoulu) 17,8 / 11,8 / 12,3
- koulukiusattuna viikoittain (alakoulu) 12 / 8 / 8,6
- koulukiusattuna viikoittain (yläkoulu) 5,8 / 6,6 / 7,9
- kokenut läheisiltä aikuisilta fyysistä väkivaltaa (alakoulu) 15 / 15,1 / 15,8
- kokenut läheisiltä aikuisilta fyysistä väkivaltaa (yläkoulu) 10,3 / 9,8 / 12,3

12

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

AIKUISVÄESTÖ

- toimeentulotukea saavat työikäiset (25-64-v.): 1,5 / 2,3 / 2,4
- toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet 3,7 / 2,1 / 2,6
- ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat 29,6 / 25,1 / 28
- työkyvyttömyyseläkkeellä olevat työikäiset (25-64-v.): 12,3 / 9,0 / 6,0
- äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 56,6 / 50,7 / 55,1

13

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

AIKUISVÄESTÖ

- vaikeasti työllistyvät 3,9 / 4,4 / 4,2
- sairastavuusindeksi 117,7 / 117,2 / 100
- työkyvyttömyysindeksi 160,6 / 135,2 / 100
- sairaalajaksot vammojen tai myrkytysten vuoksi 108,5 / 111,6 / 91,8
- kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät ikäihmisten hoitojaksot: 228,9 / 333,5 / 332,3
- yksin asuvat ikäihmiset 43,6 / 45,2 / 45,3
- omaishoidon tuen hoidettavat 3 / 5,6 / 4,1

14

TULOSINDIKAATTORIT, vähimmäistietosisällön indikaattorit

(Rautalammin arvot / Pohjois-Savon arvot / koko maan arvot)

TURVALLISUUS

- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 6,8 / 7,2 / 7,8
- Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset 11,3 / 42,1 / 42,9

YMPÄRISTÖTERVEYS

- Primääristen pienhiukkasten määrä

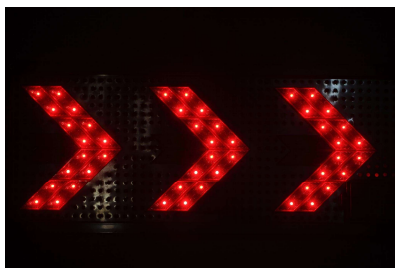
VÄESTÖRAKENNE

- Väestöennuste
- Lasten ja nuorten osuus väestöstä
- Työikäisten osuus väestöstä
- Ikäihmisten osuus väestöstä

15

YHTEENVETOA

HEIKON HYVINVOINNIN URA

Hyvinvointi-indikaattoreista piirtyy heikon hyvinvoinnin riskiura Rautalammilla:

- lapsiperheköyhyys
- kouluikäisten
  - heikko fyysinen terveys ja toimintakyky
  - vähäinen kokemus positiivisesta mielenterveydestä
- koululaisten ahdistuneisuus
- vähäinen tyytyväisyys omaan elämään
- päihdemyönteisyys
- syrjäytymisriskissä olevat nuoret aikuiset
- työikäisten työkyvyttömyys
- väestön sairastavuus
- sairaalajaksot vammojen ja myrkytyksien takia

16

Hyvinvointi ikäryhmittäin

PAINOPISTEET

- Hyvinvointikertomuksessa tulee raportoida hyvinvoinnin tilasta ikäryhmittäin

TAVOITTEET

- Kestävän kehityksen ja ympäristön hyvinvoinnin tavoite sisältää kolme osatavoitetta, jotka ovat turvallinen, viihtyisä ja esteetön elinympäristö, ravitsemustiedon kerääminen varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta sekä ympäristöstä huolehtiminen ja viihtyisyyden lisääminen. Hyvä mielenterveys sisältää osatavoitteina ehkäisevän päihdetyön koordinoimisen, vanhuuteen varautumisen, lasten mielenterveyden edistämisen sekä siihen liittyvinä tutkittujen menetelmien omaksumisen koulujen arkeen, työikäisten mielenterveyden edistämisen sekä kirjastopalvelut mielenterveyden tukena. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen sisältää kahdeksan osatavoitetta, jotka ovat asiakasraatin käyttö, nuorisovaltuuston kehittäminen, kotihoidon ulkopuolella olevien ikäihmisten osallistaminen, peruskoululaisten ja lukiolaisten osallisuuden lisääminen, nuorten ja nuorten aikuisten kouluttautumisen tuki, digipalvelujen vahvistaminen vanhuspalveluissa sekä kuntalaisten osallisuuden lisääminen päätöksenteossa.

17

Ikäryhmittäin

Lapsoset

- Kokonaiskuva on kaksijakoinen:
  - on hyvinvoivia lapsiperheitä
  - on moninaista tukea tarvitsevia lapsiperheitä
- Riskitekijöiden kasautuminen vaarana
  - Yhden huoltajan perheet, lapsiperheköyhyys, asuinolot
- Kouluikäisillä hyvinvointivajeet näkyvät sekä fyysisessä että mentaalisisä hyvinvoinnissa

18

Ikäryhmittäin

Lapsoset

- Hyvinvointityössä on ollut onnistumisia, sillä ehkäisevän päihdetyön toiminta kouluissa on ollut tuloksellista. Erityisesti nikotiinitorjunta on kouluissa valtakunnallista ykkösluokkaa!
- Osallisuuden kokemus yläkoulussa on heikko.
- Kouluyhteisöön sekä koulutyöhön ja oppimiseen kiinnittymistä on syytä vahvistaa.
- Huomion kohteiksi on jatkossa nostettava ylipaino, ravitsemus sekä liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen sekä mielenterveyttä tukevat kaverisuhteet ja osallisuus.

19

Ikäryhmittäin

Nuoret aikuiset

- Kokonaiskuva on kaksijakoinen:
  - on hyvinvoivia nuoria aikuisuuteen astumassa
  - on moninaista tukea tarvitsevia nuoria aikuisia
- Riskitekijöiden kasautuminen vaarana
  - Opiskelupaikan saaminen tai työllistyminen
  - Fyysinen ja mentaalinen terveys, suhde pähteisiin

20

Ikäryhmittäin Nuoret aikuiset

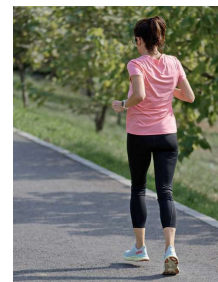
- Huomiota on kiinnitettävä mielenterveyden vahvistamiseen sekä pudokkuuden ehkäisemiseen.
- Peruskoulussa tehty lisääntynyt osallisuustyö sekä tunne-, turva- ja kaveritaitojen vahvistaminen toivottavasti jatkossa näkyvät nuorten aikuisten vahvistuvana mielenterveytenä.

21

Ikäryhmittäin Työikäiset

- Kokonaiskuva on kaksijakoinen:
  - on hyvinvointia ja voimia osallistua hyvinvointia tukeviin palveluihin
  - on riskiä syrjäytymisen kierteestä
- Yleinen terveydentila on heikohko, sairastavuus on korkealla, sairastavuuden riskitekijät ovat samoin korkealla tasolla.
- Riskitekijöiden kasautuminen vaarana
  - Työ ja toimeentulo
  - Fyysinen ja mentaalinen terveys
  - Päihdesuhteen hallinta

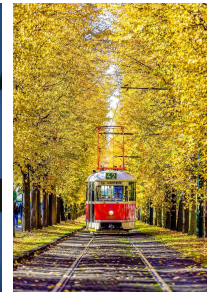

22

Ikäryhmittäin Ikäihmiset

- Kokonaiskuva on kaksijakoinen:
  - on hyvinvointia ja voimia osallistua hyvinvointia tukeviin palveluihin
  - on riskiä syrjäytymisen kierteestä
  - yksinäisyys erityisenä riskitekijänä
  - voimien heikentyessä palvelujen saavutettavuus erityisenä riskitekijänä
- On onnistuttu tukemaan kotona asumista ja ehkäisemään kaatumisia.

23

Koetun hyvinvoinnin lähteet

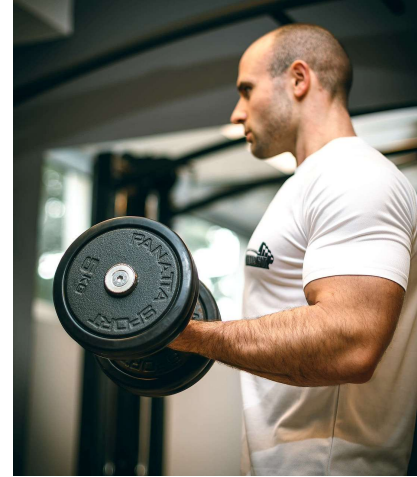
HVA:n kokemuksellisen hyvinvoinnin kyselyssä hyvinvoinnin tärkeimmiksi lähteiksi kuntalaiset nostivat seuraavat:

- työ ja toimeentulo
- yleinen turvallisuustilanne
- läheiset ihmiset

24

Trendit

- Valtuustokaudella ei ole tapahtunut olennaista muutosta hyvinvoinnin kokonaiskuvassa.
- Kuntalaisten hyvinvointia kuvaavat mittarit ovat Pohjois-Savon tavoin alhaisella tasolla.
- Hyvinvoinnin yleiskuva on alle maan keskitason (fyysinen ja mentaalinen hyvinvointi).

25

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

TOIMENPITEET

- Kunta tarjoaa omilla palveluillaan sekä yhteistyössä kumppaniverkoston kanssa mahdollisuuksia ylläpitää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

26

Hyvinvointityön tavoitealueet ja toimenpiteet Rautalammilla

TAVOITEALUEET

- Rautalammin kunnan hyvinvointityössä on hyvinvointisuunnitelman mukaan kolme tavoitealuetta:
  - kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa
  - hyvä mielenterveys
  - kuntalaisten osallisuuden lisääminen

TAVOITTEET

- **Kestävän kehityksen ja ympäristön hyvinvoinnin** tavoite sisältää kolme osatavoitetta, jotka ovat turvallinen, viihtyisä ja esteetön elinympäristö, ravitsemustiedon kerääminen varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta sekä ympäristöstä huolehtiminen ja viihtyisyyden lisääminen. **Hyvä mielenterveys** sisältää osatavoitteina ehkäisevän päihdetyön koordinoimisen, vanhuuteen varautumisen, lasten mielenterveyden edistämisen sekä siihen liittyvinä tutkittujen menetelmien omaksumisen koulujen arkeen, työikäisten mielenterveyden edistämisen sekä kirjastopalvelut mielenterveyden tukena. **Kuntalaisten osallisuuden lisääminen** sisältää kahdeksan osatavoitetta, jotka ovat asiakasraatin käyttö, nuorisovaltuuston kehittäminen, kotihoidon ulkopuolella olevien ikäihmisten osallistaminen, peruskoululaisten ja lukiolaisten osallisuuden lisääminen, nuorten ja nuorten aikuisten kouluttautumisen tuki, digipalvelujen vahvistaminen vanhuspalveluissa sekä kuntalaisten osallisuuden lisääminen päätöksenteossa.

27

Hyvinvointitoimenpiteet 1. tavoitealue Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvointi

- Rautalampi-järven kunnostus
- Sääksjärven kunnostuksen aloitus
- tuulivoimahankkeet, aurinkovoimahanke
- ilmastosuunnitelma eli SISU-hanke
- sähköauto jaettuun käyttöön kokeilussa
- kunnanviraston kompostori
- lieteallas Oikarilan takaa käsitelty
- entisen kaatopaikan alue on työstössä
- öljyn käyttö lämmitysöljynä loppunut

- Nuorisotoimen perustuksessa kierrätysmateriaalien hyödyntäminen
- Uimahallin energiajärkevyyden pohdinta

28

Hyvinvointitoimenpiteet

1. tavoitealue

Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvointi

- häirtakasvien torjunta
- tuholaisten torjunta
- esteetön liikuntapolku Tyyrinvuorella
- liikenneturvallisuus, liikennemerkkit, kirkonkylän rauhoittaminen kaahailulta, prosessi pikkasen kesken
- torialueen rakentaminen (nyt tosin jo purettu)
- puistonpenkit, hankittu lisääkin
- kaavoitukset tehty aikaisemmin eli rantatontit
- avantouintipaikan laituri
- Käpynän kodan rakentaminen
- päiväkodin piharemontti, esikoulun piharemontti

- viheralueiden ja katualueiden ylläpito
- ratsastuskeskuksen kukkaketo
- katujen korjaaminen tarpeen mukaan
- kevyen liikenteen reitit ennallaan
- ulkoilu- ja liikuntareittien ylläpito
- laituriremontti saarella eli vanhan paikkausta
- fresbee-golfrata jokin aika sitten laitettiin uusiksi, kylttejä ja reittejä uusiksi
- liitytty Tervon ympäristöterveydenhuoltoon eli siirtyi tekniselle uutena asiana, ennen perusterveydenhuoltoa

29

Hyvinvointitoimenpiteet

1. tavoitealue

Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvointi

- lukiolla hissi uusittu
- lukion joustavat opintojärjestelyt
- koulutilojen turvallisuuden tarkastus, turvallisuusharjoitukset, henkilöstön perehdyttäminen turvallisuusajatteluun ja -käytäntöihin
- opiskelijoiden kuuleminen turvallisuusasioissa
- lukiolla verkko-opetuksen hyödyntäminen
- koulujen ruokaraati, pyrkimys ruokahävikin vähentämiseen
- monipuolinen ravitsemuskasvatusta kouluilla ja varhaiskasvatuksessa, ruokailutilanteiden kehittäminen

lukio

- o lajittelu
- o ekokompassi-toimintamalli
- o fleece-tuotteista on luovuttu mikromuovin takia
- o markkinointituotteet kestäväällä ajatuksella

perusopetus

- lajittelu ja kierrätysmateriaalien käyttö
- kulttuuriympäristöön liittyvän tiedon käyttö opetuksessa

varhaiskasvatusta

- viljelytoiminta
- lajittelun opettelu
- koko kylä oppimisympäristönä

30

Hyvinvointitoimenpiteet

1. tavoitealue

Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvointi

- koirapuisto, alue tälle vuokrattu ja paikka osoitettu
- puulajipuisto elikäs arboretum
  - o 69-tiellä uusi kyltti: kerran kesässä talkooporukka hoitaa
- puutarhajätteen keräily on lain vaatimaa
- viheralueet hoidettu
- ympäristövaikutukset arvioidaan päätöksenteossa
- museon opasteet, turistikohteiden kyltit
- Tyyrinvuoren luontopolun opasteet ja kyltit
- Turvallinen liikkuminen ulkoalueilla, hiekoittamalla kaatumisen ehkäisy
- Liukuesteiden jakaminen ikäihmisille
- ulkoliikuntapaikkojen ylläpito, punttisali, kuntosali, uimahalli

31

Hyvinvointitoimenpiteet

1. tavoitealue

Kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvointi

- varhaiskasvatuksessa hygienian vahvistaminen: hygiokaappi ja lelupesukone käytössä
- päiväkodin ja esiopetuksen pihojen kunnostaminen
- oppimisympäristöjen pedagoginen vahvistaminen: leikkialueiden rajaaminen, pedagogiset matot

32

Hyvinvointitoimenpiteet

2. tavoitealue

Hyvä mielenterveys

- lähiluonto mielenterveyden tukena, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen luontopainotteinen toiminta
- muistojen pysäkin tukeminen
- ukrainalaisperheiden avustaminen
- työterveys kunnan henkilöstölle
- Mieliteko-hanke
  - o mielen hyvinvoinnin abc-ohjelma
  - o sekä työyhteisöissä että kaikille kuntalaisille Mieliteko-hanke
  - o Yhdessä osallisiksi -ryhmätoiminnat nuorille ja nuorille aikuisille
- neuvonta asiakasohjauksena HVA-palvelujen äärelle
- toimivat työllisyyspalvelut mielenterveyden tukena
  - o asiakkaiden näkeminen kokonaisuutena
  - o yhteistyö mielenterveyskeskuksen kanssa, ohjausta ja neuvontaa
- nuorten päihteen tapahtuma
  - o lapsille ja nuorille suunniteltu
  - o maksuttomuus
- koulunuorisotyö nuorten tukena koululla
- varhaiskasvatuksen ja koulun nivelvaiheyhteistyö

33

Hyvinvointitoimenpiteet

2. tavoitealue

Hyvä mielenterveys

- Kirjasto mielen hyvinvoinnin tilana
  - 10 näyttelyä, 2230 kävijää
  - 41 tapahtumaa, 982 kävijää
- Kirjasto lukutaidon tilana
  - Käyntejä 47838
  - Lainoja 31355
  - Kotipalvelukäyntejä kuukausittain
    - 7 henkilöä
    - 2 hoitoyksikköä
  - Lukukoiratoiminnan käynnistäminen

34

Hyvinvointitoimenpiteet

2. tavoitealue

Hyvä mielenterveys

- kirjaston yhdessä muiden tahojen kanssa tuottamat tapahtumat
  - Talvirieha
  - Tarinatuokio
  - Elokuvaillat nuorille
  - Peli-ilta nuorille
- eskarin kevätnäyttely Kivijalassa
- koulujen toiminnassa vakiintuneet EPT-rakenteet
- koulujen tiedonkeruu ja tiedolla johtaminen
- kouluilla toimiva huoltajayhteistyö
- ENT ja seurakunta vahvistamassa arjen jaksamisen resurssia

35

Hyvinvointitoimenpiteet

2. tavoitealue

Hyvä mielenterveys

- seurakunnalla ero- ja sururyhmät
- kansalaisopistotoiminta
  - o heikossa asemassa oleville Kaikukortti
- vahvan tuen tarvitsijat työllisyyspalveluissa
  - o osin myös uranvaihtajia
- liikunnanohjaus
- höntsäliikuntaryhmät koululaisille ja aikuisväestölle
- ikäihmisten liikuntaryhmät kirkonkylällä ja Kerkonkoskella sekä ohjattu vesiliikunta uimahallissa, ryhmät maksuttomia
- erityisuimakortti

36

Hyvinvointitoimenpiteet

2. tavoitealue

Hyvä mielenterveys

- koululaisilla ja lukiolaisilla monipuoliset harrastusmahdollisuudet
- lukiolla kaksi ipc-valmentajaa ja RSMP-motivaatiovalmentajaa
- lukion erityisopetuksen saatavuutta on vahvistettu
- lukiolla joustavat opintoratkaisut, hoitosuhteiden jatkuvuus
- perusopetuksen liikuntavälitunnit
- kirjaston ja koulujen saumaton yhteistyö
- nepsy-osaamisen vahvistaminen
- positiivisen pedagogiikan vahvistaminen
- koulun poissaolomalli ja kiusaamisen käsittelymalli
- lasten suosikki on leikkipuisto Finnskog
- varhaiskasvatuksessa lapset puheeksi – menetelmä käytössä

37

Hyvinvointitoimenpiteet

3. tavoitealue

Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen

- vuokra-asumisen kehittäminen, kuntalaispaneeli
  - o vuonna 2025 suunnitellaan uudisrakentamista
  - o Suunnitelmallinen korjaaminen
- osallistuva budjetointi
- vapaa-aikapalvelujen kuntalaispaneeli
- Mansikka: OSKU-hanke (osallisuus kuuluu kaikille)
- liukuesteet ikäihmisille
- talkoopäivä, koko kylän joulukalenteri, joulunavaus, kesätorit, kesätreffit
- Commu-sovellus
- kuntalaisillat
  - o torin suunnittelu
  - o tuulivoimaillat
  - o kouluillat
  - o kunnanjohtajan kyselytunnit
- Vastan toiminta
- Mutkatonta kotoutumista -hanke
- kotouttamisohjaajan työpanos
- aikuisten lähellä olevat ammatilliset koulutusmahdollisuudet SG-yhteistyönä
- yhdistysten ilta

38

Hyvinvointitoimenpiteet

3. tavoitealue

Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen

- kirjasto tavoittaa kaikki ikäryhmät
- vieraskielinen kokoelma tukee maahanmuuttajataustaisten äidinkielen säilymistä
- kirjaston käytön opastus 7 kertaa, 92 asiakkaalle
- kirjaston kotipalvelu osallisuuden lähteenä
- kirjaston toteuttama digituki 13 tilaisuutta ja niiden lisäksi 35 tukikontaktia
- kirjastossa lainattavissa liikuntavälineitä
- kuntalaispaneelien käyttäminen suunnittelussa ja kehittämisessä
- yhdistyksillä kunnan tiloissa maksuton käyttömahdollisuus
- nuorisovaltuuston esimerkillinen toiminta
- RauNolaisten osallistuminen lautakuntiin ja työryhmiin
- koulunuorisotyö tukee koululaisten osallisuutta.
- koulujen ruokaraati
- lukion teatteri verkostotoimintana
- opiskelijat myös koulutoiminnan ulkopuolisissa tilaisuuksissa esiintyjinä
- lukiolla aktiivinen opiskelijakunta, myös valtakunnallinen osallistuminen
- esiopetuksen ja perusopetuksen kummioppilastoiminta

39

Hyvinvointitoimenpiteet

3. tavoitealue

Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen

- koulussa hankkeet kaveri- ja tunnetaitojen vahvistamiseksi
- tukioppilastoiminta, oppilaskunnan toiminta
- varhaiskasvatuksessa asiakasraati, toiminnalliset tapahtumat perheiden kanssa
- matalalla kynnyksellä asioiden selvittäminen varhaiskasvatuksessa, kouluilla ja nuorisotyössä
- Nuokun remontti
- viheralueiden hoito ja maisemointi kirkonkylällä ja Kerkonkoskella
- ympäristölautakunnan ympäristökävely

40

Yhdyspintatyö

- kunnan eri toiminnot vahvasti verkostoituneet arjen toiminnan tueksi
- koulunuorisotyö tukee koululaisten osallisuutta
- varhaiskasvatus, koulut, kirjasto, kulttuuripalvelut sekä nuoriso- ja liikuntapalvelut toimivat kiinteässä verkostoyhteistyössä seurakunnan sekä paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa
  - leijonien rauhanjulistekilpailu
  - marttojen arjen taitojen kurssit
  - kulttuuriseuran kanssa kirjoituskilpailut
  - yhteistyötä myös järvipelastajien ja metsästäjien kanssa sekä luonnonystävien kanssa
  - koulujen ja museon yhteistyö
  - EPT kouluissa vahvasti verkostoituneina käytäntöinä
- varhaiskasvatuksessa ja kouluilla yritys yhteistyötä

41

Yhdyspintatyö

- nuorisovaltuuston esimerkillinen toiminta
- RauNolaisten osallistuminen lautakuntiin ja työryhmiin
- kuntalaispaneelien käyttäminen suunnittelussa ja kehittämisessä
- varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyö toimii hyvin
- yhteistyö perheneuvolan suuntaan on vahvistumassa; perhekeskusyhteistyö kaipaa vielä selkeyttä
- kulttuuritapahtumat paikallisten toimijoiden kanssa
- EPT-työ hyvinvointialueen kanssa toimii hienosti

42

TOIMENPITEET

- Tehdyt toimenpiteet ovat laaja-alaisia.
- Hyvinvoinnin edistäminen läpäisee kunnan eri yksiköiden toiminnan.
- Hyvinvoinnin monet ulottuvuudet ja eri väestöryhmät tulevat huomioiduiksi.
- Ennaltaehkäisevä vaikuttaminen hyvinvointiin toteutuu hitaasti.

43

Tavoitetaulukko 1. tavoitealueella: kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa

Turvallinen, terveellinen, viihtyisä ja esiteetön elinympäristö				HUOM!
Maankäyttö: kaavoitus, ympäristösuunnittelut, kyselyt, kuntalaisosallistuminen	X	X		Toimeen tartutaan jatkuvan parantamisen periaatteella.
Yhdyskuntatekniikka: kadut, kevyen liikenteen reitit, ulkoilu- ja liikuntareitit	X	X		Toimeen tartutaan jatkuvan parantamisen periaatteella.
Ympäristötoimi: neuvonta, valvonta, rakennusvalvonta, ympäristösuojelu, ympäristöterveydenhuolto	X			
Varhaiskasvatus: hygieniatason parantaminen, oppimisympäristön kehittäminen (piha ja sisustus)	X			

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

Ravitsemustiedon kerääminen varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja lukiossa				HUOM!
Ravitsemuskysely henkilöstölle	X			
Ravitsemuskyselyt oppilaille	X			
Ruokahävikin vähentäminen	X			
Sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen ruokailutilanteissa	X			
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen	X			

44

Tavoitetaulukko 1. tavoitealueella: kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa

Ympäristöstä huolehtiminen ja viihtyisyyden lisääminen	 	HUOM!
Jätteiden synnyn vähentäminen, lajitteluun tehostaminen	X X	Toimeen tartutaan jatkuvan parantamisen periaatteella.
Neitseellisen materiaalin korvaaminen kierrätysmateriaalilla	X X	Toimeen tartutaan jatkuvan parantamisen periaatteella.
Viheralueiden hoito	X	
Kulttuuriympäristöön liittyvän tiedon vahvistaminen	X X	Päivitetään kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja vahvistetaan sen tunnettuutta.
Lukion ekokompassi-toimintamalli	X	
Kestävän kehityksen huomioiminen päätöksenteossa		
Päätöksenteon yhteydessä yhtenä arviointinäkökulmana kestävä kehitys	X	

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

45

Tavoitetaulukko 1. tavoitealueella: kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa

Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa	 	HUOM!
Pitkäjänteinen taloussuunnittelu, hankintasuunnitelma	X X	Hankintasuunnitelma päivittymässä
Joustava työkuultuuri, pienryhmätoiminnan kehittäminen, lasten osallisuuden vahvistaminen suunnittelussa, oppimisympäristöjen suunnittelu	X X	Kehittämisprosessi käynnissä.
Toiminnan kytkökset kunnan kulttuuripalveluihin, pestuamarkkinoille osallistuminen	X	
Kierrättämisen kehittäminen, ekologisuuksien hankinnoissa, ravitsemuskasvatusta (kasviksiin tutustuminen, pienviljely)	X	

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

46

Tavoitetaulukko 2. tavoitealueella: hyvä mielenterveys

Koordinoitu ehkäisevä päihdetyö koko kunnan alueelle	 	HUOM!
Ehkäisevän päihdetyön rakenteet	X x	
Harrastusmahdollisuudet	X x	
Varautuminen vanhuuteen		
Opas eläköitymiseen		HUOM!
	X	
Ryhmä vasta eläköityneille		X
Työikäisten mielenterveyden edistäminen		
Työsuunnittelija mielenterveyspalvelujen tukena	 	HUOM!
	X	

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

47

Tavoitetaulukko 2. tavoitealueella: hyvä mielenterveys

Kirjastopalvelut mielenterveyden tukena	 	HUOM!
Kirjaston tapahtumat ja näyttelytoiminta	X	
Kirjaston kotipalvelu heikentyneen toimintakyvyn asiakkaille	X	
Äilylaitteiden käytön opastus	X	
Maahanmuuttajien integroitumisen tuki	X	
Lukion oppimateriaalipalvelut	X	
Omatoimipalvelujen kehittäminen	X	
Yhteistyö koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa	X	
Rauhallinen ympäristö ajanviettoon ja ystävien tapaamiseen	X	

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

48

Tavoitetaulukko 2. tavoitealueella: hyvä mielenterveys

Lasten mielenterveyden edistäminen		 HUOM!	
Nepsy-menetelmät käyttöön	X	X	
Harrastusmahdollisuudet kaikille lapsille	X		
Lapset puheeksi -menetelmä varhaiskasvatuksessa	X		
Positiivinen pedagogiikka ja tunnetaidot systemaattiseksi osaksi toimintaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	X	X	
Varhaiskasvatuksen luontopainotteinen toiminta	X		
Varhaiskasvatuksen pedagogisen, esteettömän toimintaympäristön kehittäminen: sisustus, piha	X		
Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen niveltäminen	X	X	
Tutkitut menetelmät koulujen ja varhaiskasvatuksen käyttöön		 HUOM!	
Kiva-koulu -> Verso		X	Siirtymä jäänyt muun kehittämistyön alle.
Lapset puheeksi -menetelmä	X		
Hyvinvointikyselyt: lukiolla 2 kertaa vuodessa	X		

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

49

Tavoitetaulukko 3. tavoitealueella: kuntalaisten osallisuuden lisääminen

Osallisuus varhaiskasvatuksessa		 HUOM!	
Tiedon jakaminen Daisyn kautta	X		
Tyytyväisyyskyselyistä vakiintunut käytäntö	X		
Asiakasraadin aktiivisuus	X		
Yhdessä ajan käyttöönotto	X		
Toiminnalliset vanhempainillat	X		
S2-opetuksen tehostaminen varhaiskasvatuksessa	X		
Pedagogisen johtamisen tehostaminen	X		
Nuorisovaltuuston toiminta		 HUOM!	
Tiedon jakaminen tieran kautta	X		
Tyytyväisyyskyselyistä vakiintunut käytäntö	X		
Nuorisovaltuusto osaksi valtuuston ja NOP:n toimintaa	X		

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

50

Tavoitetaulukko 3. tavoitealueella: kuntalaisten osallisuuden lisääminen

Kotihoidon ulkopuolella olevien osallistaminen	 	HUOM!
Hankkeet	X	On yhdyspintahankkeita, tulokset vielä odottavat.
Tavoittaminen apteekin kautta	X	
Vanhus- ja vammaisneuvoston vakiintunut toiminta	X	
Lukion opiskelijoiden osallisuuden lisääminen	 	HUOM!
Kohtaavat keskustelut	X	
hyvinvointikyseilyt	X	
Nuorten aikuisten kouluttautumisen tuki	 	HUOM!
hankkeet	X	
TUVA-koulutus	X	
Nuorten työpajan palvelut	X	Pajan toiminta päättyi vuoden 2024 lopulla.
Työsuunnittelijan palvelut	X	

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

51

Tavoitetaulukko 3. tavoitealueella: kuntalaisten osallisuuden lisääminen

Peruskoululaisten osallisuuden lisääminen	 	HUOM!
Verso-toimintamalli	X	Siirtymä Versoon jäi muiden kehittämishankkeiden alle.
Hankkeet	X	
Oppilaiden toimijuutta vahvistavan toimintakulttuurin kehittäminen	X	
Matalan kynnyksen kohtaavien käytäntöjen vahvistaminen	X	
Oppilaskuntatoiminta, tukioppilastoiminta	X	
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen kunnan päätöksenteossa	 	HUOM!
Vuorovaikutteinen kuntalaiskanava	X	
Osallistavien työtapojen käyttöönotto ja vakiinnuttaminen	X	
Osallistuva budjetointi vakiintuneeksi käytännöksi	X X	On kokeiltu, ei vielä vakiintunut.

Jess, toimii!

No, melekeen...

Äiti, mie unohin!

52

ITSEARVIOINTI

HYTE-TYÖ

Osana laajaa hyvinvointikertomusta on hyte-työn itsearviointi. Itsearviointi toteutettiin 23.01.2025 kunnan vastaavana HYTE-ryhmänä toimiva johtoryhmä: kunnanjohtaja Anu Sepponen, hallintojohtaja Merja Koivula-Laukka, elinkeinoasiantuntija Tuomo Vähäsarja, tekninen johtaja Ari Lindgren sekä sivistys- ja hyvinvointijohtaja Matti Vääntinen

53

ITSEARVIOINTI

Hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen valmistelu ja hyödyntäminen

- näkyväksi tekeminen vahvemmin
- suunnitelman käyttö on jäänyt vajaaksi, voisi olla vahvemmin omassa työssä työkaluna
- yleisellä tasolla on mielessä
- väliarviokeskustelut olleet tarpeen
- painopisteiden kautta katselu, niiden kautta helposti pääsee käsiksi
- SHVKsta voisi tehdä vuoden mittaa yksittäisiä nostoja viestintään
- voisi herättää väestön tasolla ajatuksia
- uudelle valtuustolle yhteenvetokatsaus ja perehdytys: mikä on hyvinvoinnin tila juuri nyt?

54

ITSEARVIOINTI

HYTE-työn ja turvallisuuden edistämisen rakenteet, resurssit ja prosessit

- rakenteissa ja resursseissa ja läpinäkyvyysprosessissa haasteita
- tietoisuuden vahvistaminen olisi ensimmäinen askel
- jokaisella on roolia
- kunta auttaa hyvinvointia, tukee, tuo tietoa
- rakenteiden pitää tukea yksilöiden vastuunottoa
- yhtymäkohta työllisyyden hoitoon ja siellä väliinputoajiin
- kuntaorganisaation sisällä yksiköiden yhteistyö

55

ITSEARVIOINTI

Ehkäisevä päihdetyö sekä EPT-resurssien ja rakenteiden vahvuus

- Mikä on hva-rajapinta?
- HVAn kotipalvelun pitäisi reagoida yksin asuviin vanhuksiin
- Jäävätkö katveeseen työttömät ja ikäihmiset, joilla ei asiakkuutta HVALle?
- meillä järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa myös
- kouluilla on hyvin vakiintuneita käytäntöjä

56

ITSEARVIOINTI

Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja palveluiden saavutettavuuden edistäminen

- työliselle yhdenvertaisuusohjelman päivittäminen, kysely ja taustojen selvittäminen
- asenneilmastossa vielä tekemistä riittää
- palvelujen saavutettavuus: asiointitaksit
- saavutettavuutta tukee myös matalan kynnyksen neuvonta
- kirjaston digiopastukset ovat hyvä esimerkki saavutettavuuden tuesta

57

ITSEARVIOINTI

Elinvoiman edistäminen

- kohtuullisesti onnistuttu
- kuntalaisillat ja osallistamiset ovat myös elinvoimaa, toteuttavat samalla myös hyvinvointisuunnitelmaa
  - Sitra-hanke eli asumisen paneeli
  - toinen paneeli vapaa-aikapalveluista
  - Vasta-toiminta, nyt kehittämishanke myös tähän
  - OSKU-hanke
  - yrittäjien aamukahvit
  - kunnanjohtajan kyselytunnit
- näiden näkyväksi tekeminen ja esiin nostaminen
- luontevaa on kuntalaisten osallistaminen, vahvistetaan viestintää
- pohdinnan arvoista: elinvoimaa pitkällä aikavälillä edistävien asioiden eteneminen päätöksentekoprosessissa päätöksiksi? Miten voitaisiin vahvistaa päätöksentekoprosesseja?

58

ITSEARVIOINTI

Kotouttamisen edistäminen

- kotouttamisohjelma päivitetty
- pitkä historia: syyrialaiset
- on vuosien mittaan luotu rakenteita, jotka kantavat edelleen
- pakolaisohjaaja -> kotouttamisohjaaja
- työllisyyspuolella myös tehdään kotouttamista
- SavoGrown hanke alkaa vähitellen näkyä: kielikoulutus, alkaa syntyä tulosta
- kokonaisuutena kohtuullisen hyvällä tolalla
- kotikuntaa haettu meiltä, halutaan palata meille pakkosiirron jälkeen, noin 50 hakenut kotikuntaa
- pitäisi löytyä töitä
- palvelut lapsille toimivat vakiintuneesti

59

Kuntastrategia &
hyte-rakenteet

Näkymä Rautalammin kirkonkylältä, kirjakaupan nurkka; Museoviraston kokoelmat, CC BY 4.0

60

Kuntastrategian
painopisteet ja
linjaukset

- tasapainoinen kuntatalous
- joustava työ ja asuminen
- elinvoima ja hyvinvointi
- viestintä ja vuorovaikutteisuus

Edellä luetellut hyvinvointitoimenpiteet koskevat erityisesti elinvoiman ja hyvinvoinnin tukemista. Osallisuuden vahvistaminen liittyy strategian painopisteistä vuorovaikutteisuuteen. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö hyvinvointitavoitteena liittyy strategian tavoitteista joustavan työn ja asumisen tavoitteeseen sekä elinvoimaan ja hyvinvointiin. Tasapainoinen kuntatalous hyvinvointityön perustana mahdollistaa laadukkaan palvelutarjonnan kuntalaisille.

61

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman hyödyntäminen

- Rautalammilla toiminnan tapa on verkostomainen, eli kunta ja kunnan yksiköt tekevät vakiintuneesti tiivistä yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.
- Hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä ja tuloksista on raportoitu kunnan johtoryhmälle, sivistyksen johtoryhmälle, hyvinvointilautakunnalle ja kunnanvaltuustolle.
- Hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien ja kertomuksien hyväksyminen etenee johtoryhmästä lautakuntaan ja edelleen kunnanhallitukseen ja -valtuustoon.
- Hyvinvoinnin edistäminen on esillä myös kunnan taloussuunnittelussa.
- Yhdyspintakäytännöt hyvinvointialueen suuntaan ovat muotoutumassa.

62

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Hyvinvointityön rakenteet, resurssit ja prosessit

- Kunnassa hyvinvointityöhön on resursoitu sivistys- ja hyvinvointijohtajan työaika.
- Kunnan johtoryhmä on myös hyvinvoinnin johtoryhmä; hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät asiat ovat johtoryhmässä säännöllisesti esillä.
- Hyvinvoinnin ja ehkäisevän päihdetyön johtaminen ja koordinointi on vastuutettu samalle henkilölle; eri toimintojen ohjelmatyö saadaan näin toimimaan samaan suuntaan.

63

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Opiskeluhooltoryhmien toiminta

- Kunnassa toimivat opiskeluhoollon ohjausryhmä sekä koulujen opiskeluhoollon työryhmät.
- Ohjausryhmässä ja työryhmissä yhteisten jäsenien myötä tiedonkulku on vaivatonta.
- Ryhmät ovat lähtökohtaisesti monialaiset ja toimivat yhdyspinnalla.
- Ohjausryhmässä on myös suora kytkös kunnan hyte-toiminnan johtamiseen.
- Rakenteellisesti on siis taattu suora tiedonkulku.
- Ohjausryhmän toiminnan haasteena ovat olleet henkilöstövaihdoksista johtuneet tietokatkot.

64

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Ehkäisevän päihdetyön rakenteet

- Ehkäisevän päihdetyön johtaminen ja koordinointi on selkeästi vastuutettu.
- Kunnassa toimii monialainen työryhmä.
- On olemassa päivitetty toimintasuunnitelma.
- Yhdyspinta hyvinvointialueelle toimii.

65

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Paikallinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi

- Paikallinen toimintatapa on vakiintuneesti ollut verkostoja hakeva ja verkostoissa synergioita hyödyntävä.
- Varhaiskasvatus, koulut ja seurakunta tekevät tiivistä yhteistyötä, jonka periaatteet on kirjattu sopimukseen.
- Yhdistyksillä, seuroilla, järjestöillä ja kunnalla on vakiintuneita toimintamuotoja ja vakiintuneita käytäntöjä toiminnan suunnitteluun, ohjaukseen ja arviointiin.
- Kunta myöntää vuosittain avustuksia seuroille ja järjestöille hyvinvointia edistävään toimintaan.
- Kunnan tiloja voi maksutta hyödyntää hyvinvointia edistävään toimintaan.

66

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Elinvoiman edistäminen

- Kunnassa tehdään toimenpiteitä yrittämisen edellytysten vahvistamiseksi sekä työn ja työntekijöiden kohtaannon parantamiseksi.
- Kunnassa on elinvoimatyöryhmä ja viestintätyöryhmä.
- Osaavan työvoiman saatavuus on haaste.
- Työvoiman saatavuuteen liittyy osittain asuntojen saatavuus.
- Heikot liikenneyhteydet eivät edistä työllisyyttä.

67

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

Maahanmuuttajien kotouttaminen

- Kotouttamisen tueksi on rakenteita.
- Kotouttamisohjaaja on käytännön tukena.
- Kieliopintoihin on toimintamalli.
- Maahanmuuttajien työllistyminen on haaste.

68

Vuokra-asuntojen osuus kunnan eri osissa

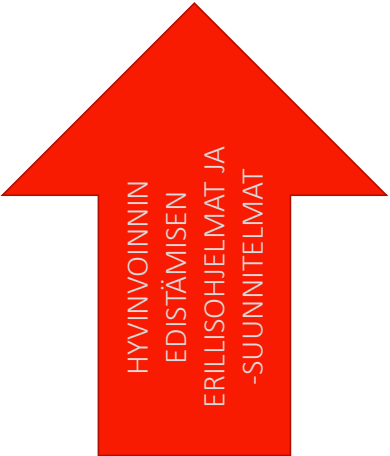

HYTE-TYÖN
RAKENTEET
KUNNASSA

- Vähimmäistietoasetuksen mukaan asumisen segregatiota tulee arvioida hyvinvointikertomuksessa.
- Rautalammin kunnan osalta kysymys asumisen segregoitumisesta ei ole relevantti.

69

Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

HYVINVOINNIN
EDISTÄMISEN
ERILLISOHJELMAT JA
-SUUNNITELMAT

- varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelmat
- varhaiskasvatuksen ja koulujen vuosisuunnitelmat
- opiskeluhoitosuunnitelmat (esiopetus, perusopetus, lukio)
- suunnitelmat lasten ja nuorten suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta
- koulujen poissaolosuunnitelma
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- tehostetun nuorisotyön valmiussuunnitelma
- nuorisotilan päihdetoimintamalli
- kulttuurikasvatussuunnitelma
- ehkäisevän päihdetyön suunnitelma
- Itä-Suomen liikenneturvallisuussuunnitelma
- elinvoimaohjelma

70

Huomioitavia näkökohtia

- kunnan eri suunnitelmien ja ohjelmien virittäminen yhteen
  - strategia
  - elinvoimaohjelma
  - hyvinvointisuunnitelmat
  - Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli
- suunnitelmien strategisen otteen vahvistaminen
  - palvelutarjotinkuvausten rinnalle kehittämiskohteita
- pitkän aikavälin kehittämisen vahvistaminen
- yhdyspintatyön vahvistaminen
  - aktiivisuus ja kärsivällisyys hyvinvointialueen suuntaan

71

Kertomuksen käsittely, suunnitelman päivittäminen

Kertomus käsitellään seuraavissa Rautalammin kunnan työryhmissä ja elimissä:

- kunnan johtoryhmä 11.02.2025
- opiskeluhuollon ohjausryhmä 10.04.2025
- Ehkäisevän päihdetyön työryhmä
- hyvinvointilautakunta 26.02.2025
- kunnanhallitus 31.03.2025
- kunnanvaltuusto 17.06.2025

Hyvinvointisuunnitelma on viimeksi päivitetty 31.10.2023.
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on päivitetty 29.05.2024.
Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma on päivitetty 29.05.2024.

72

Kertomuksen tietolähteet ja laatijat

Nuorisovaltuusto

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Hallinto-osasto: Pirkko Annala, Teija Oksanen, Seija Karjalainen, Terhi Sepponen, Eveliina Immonen, Anni Rönkä, Virpi Kosonen, Marjo Hartikainen, Panu Nyysönen

Tekninen osasto: Pasi Väyrynen, Taija Miettinen, Merja Iarilahti, Laura Paloniemi, Pasi Väyrynen

Sivistysosasto: Sinikka Tiitinen, Juho Pahajoki, Inna Kääriäinen, Seija Österberg, Tiina Laitinen, Mari Pirkkala, Minna Vauhkonen

Johtoryhmä: Anu Sepponen, Merja Koivula-Laukka, Ari Lindgren, Tuomo Vähäsarja, Matti Vanttinen

Rautaisen rohkea Rautalampi

